

Kultur / **Bøger**

Udmattende, usjov satire

ANMELDELSE / 28.03.17

Satire, generationskritik, indlevelse og troværdighed - stort set alt er mislykket i Nathan Hills mursten af en samtidsroman, der overlægger sin læser med kontekst, detaljer og klicheer.

Jane Rud

»Nu lever du rigtig« siger drengen Bishop i Nathan Hills debutroman *Niksen* til hovedpersonen Samuel, idet han maler ham i ansigtet med blod fra en opsprættet frø og dermed optager ham i sin krigerverden. Netop her får læseren mistanken om, at hverken Samuel, hans forældre eller det væld af sidekarakterer, der allerede er blevet præsenteret på romanens første 100 sider, rigtig lever. På trods af en overdreven detaljerighed i beskrivelserne af karakterernes indre og ydre, lykkes det ikke Hill at skabe den genklang, der skal til, for at man som læser føler en forankring i romanens karakterer og handling.

Samuel Andresen-Anderson er et forhenværende litterært talent, som for længst har formøblet den formue, han 10 år forinden modtog som forskudsbetaling for en bogkontrakt, han aldrig har indfriet. Han underviser i litteratur på et college i Midtvesten og forskanser sig på sit kontor i sin fritid for i al hemmelighed at spille online rollespillet *World of Elfscape*.

Ved romanens begyndelse sætter hans redaktør ham uden varsel stolen for døren. Samuel skal betale pengene, som er bundet i hans postfinanskrise værdiløse hus, tilbage eller erklære sig personligt konkurs. Netop i dette øjeblik dukker Samuels forsvundne mor op som *breaking news* arresteret for at have kastet en håndfuld småsten mod en højreorienteret præsidentkandidat. Samuel, der aldrig har fået en forklaring på, hvorfor moren pludselig forsvandt, da han var blot 11 år, tilbyder at skrive en afslørende biografi om 'hippie-terroristen' som erstatning for den roman, han skylder sin redaktør. Med denne usandsynlige konstruktion tager fortællingen om moderens historie, der tvinger Samuel til at revurdere sin egen historie, sin begyndelse.

Nathan Hill har et sofistikeret kunstsyn og en samfundskritisk åre. Begge dele forsøger han at skrive frem i *Niksen*, men referencerne til Shakespeares *Hamlet*, Dickens' *Oliver Twist*, Allen Ginsbergs tidlige poesi og Max Bruchs kompositioner er for tung en vægt at lægge på de svagt udfoldede karakterer. Hoved- og bipersoner bliver funktioner frem for litterære figurer, når Hill lægger dem ord i munden, der hverken svarer til deres alder eller sociale placering. Således må den 11-årige Samuel, der glæder sig over et veludført skoleprojekt, *Det forbeholdte slot*, pludselige trækkes med litteraturteoretiske overvejelser, som: »Han havde gjort, hvad han kunne, for at finde på en bedre og mere original fortælling (...) Han blev til sidst enig med sig selv om, at de (bøgerne i reolen, red.) repræsenterede hele spændvidden i de muligheder, mennesket havde, hele det narrative spektrum. Ingen andre historier kunne fortælles. Alle de ideer, han fik, var enten rene imitationer eller slet og ret elendige.«

Det samme sker i de lange tilbageblik på den ligeledes 11-årige Faye, Samuels mor. Her i mødet med skoleorkesteret, hvor hun netop er begyndt at spille pivfalsk (hendes ord) obo men til trods herfor både føler og formulerer musikkens transcenderende egenskab: »Hun nød endda øvetimerne. Kammeratskabet. At alle arbejdede mod et fælles mål. Følelsen af at skabe kunst, som gennemtrængte alt. Den uovertrufne lyd, de sammen kunne frembringe.« Karaktererne i *Niksen* strækkes til ukendelighed for at kunne passe til bogens skiftende agendaer, hvilket skæmmer læseoplevelsen og giver et indtryk af, at det er vigtigere for Hill at demonstrere egen finkulturel viden, end at være tro overfor sin fortælling og især de karakterer, på vis spinkle skuldre han har placeret denne fortælling.

Romanen springer i tid og sted og beskriver i ti dele moderen Fayes barndom og familieforhold som datter af en norsk immigrant og derefter angstplaget, intellektuel outsider i det konforme Iowa i de bornerte 50'ere, hendes (ufrivillige) møde med hippiekulturen på universitet i Chicago i sommeren 1968 og Samuels egen barndom i en forstad til Chicago i 1980'erne samt nutidsplanet i Midt vesten, Chicago, New York og Norge. Der er et væld af sidehistorier og karakterer, som aldrig udfoldes helt. Detaljerigdommen i beskrivelserne – sjældent har så mange adjektiver beskrevet så lidt – er både udmattende og enerverende.

Den inkonsekvente oversættelse spænder alt for mange steder ben for en god læseoplevelse. Folk er *uddaterede*, avataren i det omtalte *World of Elfscape humper* klippesiden, der *svirpes* på skærmen, granddad er blevet til farfar (der intet sted optræder i romanen) i stedet for morfar, mens studinen har glemt sit

hjemmearbejde, en tiltrækkende kvinde har *appeal* og så fremdeles. Disse bommerter går hånd i hånd med en mangelfuld korrekturlæsning, hvor exotic er blevet til esoterisk og der generelt er mangel på nutids r. Under læsningen fik jeg et par gange den tanke, at ingen har orket at læse hele bogen, men kun dele af den. For på handlingsplanet er der karakterer, der forsvinder uden nogen egentlig afslutning (og Nathan Hill binder ellers samtlige sløjfer), samt karakterer, der på den ene side tager afsked, for at gå på arbejde, men på den næste side uforklarligt befinder sig i London.

Hills karakterer fremstår endimensionelle. De onde medie- og finansmennesker – samvittighedsløse opportuniste – lykkes uimodsagt med deres kyniske forehavender. Redaktøren, der truer og udnytter Samuel, ender sin karriere som rådgiver for den populistiske præsidentkandidat, Faye har angrebet, mens den løgnagtige sexede studine, der skaffer Samuel en disciplinærsag på halsen, bliver spået et fremtidigt præsidentkandidatur. Begge udnytter et system, der honorerer hurtige resultater og definerer succes som permanent fremgang. Menneskene ramt af den økonomiske recession, der løbende refereres til, beskrives som samfundstabere. De er ikke ofre for en global økonomi, der i krisetider æder sine egne, men enkeltindivider, der som resultat af personlige brister, ikke har formået at klatre op af den stige det amerikanske samfund stiller til rådighed for alle. Der er et forsøg på en art misantropisk samfundskritik her, men den drukner i den ubehjælpelige personkarakteristik, som udstyrer gameren (Samuels hjælper) med subkulturens gængse klichéer: dårlig ernæring og en uformåenhed til at begå sig i den rigtige verden.

Den unge kvinde, Laura Pottsdam, som bliver Samuels akademiske karrieres banemand, beskrives i hadefulde vendinger som manipulerende og promiskuøs. Hendes tanker, tale og updates gengives af den alvidende fortæller i en stavefejlbehæftet sociolekt fuld af *sårn* og *lissom* – hun er ikke kun slet men til overmål også dum. Lad kan man derimod ikke kalde hende. I sidehistorien, der ellers portrætterer nutidens collegestuderende som dumme og dovne, begår hun med imponerende initiativ dokumentfalsk, lyver på direkte tv, hacker universitetets computere og starter en falsk studenterforening blot for at undgå at dumpe i Samuels intro-litteratur fag. Som læser sidder man tilbage med følelsen af, at en sådan handlekraft samt evner til at afkode magtstrukturer og kommunikationsvejene i collegeverden da må borge for en eller anden form for intelligens.

Det er først, da jeg ved et tilfælde læser bogens bagsidetekst, at det går op for mig, at portrætterne af gameren og studinen er del af en samfundssatire. Satire fordrer en loyalitet med det emne man hænger ud, og satirikerer må desuden investere noget af sig selv i det, der grines af. Nathan Hill er imidlertid så distanceret fra sine karakterer, at det sorte syn på dem, i stedet for at virke som en karikatur, peger tilbage på ham selv som en konservativ gammel hat, der hverken forstår subkulturer eller de unge collegestuderende. Disciplinen at udråbe den unge generation til historie- og retningsløs må være ligeså gammel som selve generationsbegrebet og i romanen forbliver den frugtesløs og uinteressant.

Hill har bedst held med beskrivelserne af den 11-årige Samuels venskab med den jævnaldrende bispe Bishop, som formår at vække Samuel lidt til live, samt i syvende del, der følger Faye fra Iowa til

universitetet i Chicago. Denne del, der starter 467 sider inde i romanen, kunne fungere udmærket som en selvstændig novelle. Hills styrke ligger her både i miljøbeskrivelsen og gengivelsen af de hændelser, der formede studenteroprøret i den lange kærlighedssommer. Ligeledes lykkes det ham at beskrive den indadvendte Fayers opblomstring og på meget interessant vis udstille den seksuelle dobbeltmoral, der gjorde sig gældende i hippiebevægelsen.

Niksen er med sine 746 sider i den danske oversættelse på en og samme tid for meget og for lidt. Udmattet af det hæsblæsende tempo med hvilken historien krydsklippes mellem de talrige karakterers tid og sted – ikke et øjebliks ro undes de – samt af Hills overmattede skrivestil, divergerer man nemt fra den egentlige historie. Mellem fortællermæssige krumspring og kitschet nordisk folkløse er historien den gammelkendte om en ung mand, der i jagten på forsvundne/fraværende forældre må dykke ned i egne traumer og gøre op med de forhold, der holder ham tilbage som kunstner og elsker. Denne grundproblematik er udfoldet på det mest elegante i samtidige forfatteres mere vellykkede tilføjelser til den amerikanske samtidsromangenrer, fx i Donna Tartts *Stillidsen* fra 2014.

I *Niksen* er Nathan Hill så bange for både stilhed og stilstand, at læseren hele tiden bliver overbebyrdet med al for megen kontekst, hvilket skæmmer historien og den i udgangspunktet sympatiske underliggende morale om, at vi alle gerne vil ses og forstås som de mennesker vi er. Det er en skam, at vejen til den lektie skal være så udmattende lang.

FAKTA

Nathan Hill

Niksen

750 sider, 349,95 kr.

Oversat af Karsten
Nielsen

Lindhardt & Ringhof

